

Nr 19

Försvarsutskottets betänkande med anledning av motion angående undantagen från reglerna i vägtrafikförordningen för militär trafik och trafik för civilförsvaret.

I motionen 1972:217 av herrar Lindahl och Wictorsson (s) har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t vidtar sådana ändringar i den militära vägtrafikkungörelsen och vägtrafikkungörelsen för civilförsvaret att den berörda trafiken under fredstid i princip underkastas samma regler som gäller för civil trafik.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen och statens trafiksäkerhetsverk.

Gällande bestämmelser

Enligt 77 § vägtrafikförordningen (1951:648) äger Kungl. Maj:t eller den myndighet som Kungl. Maj:t förordnar att för visst fordon eller visst slag av fordon meddela bestämmelser om undantag från reglerna i förordningen. Sådana bestämmelser har meddelats beträffande fordon som ägs eller brukas av krigsmakten och för trafik i samband med brukande av sådant fordon genom en särskild militär vägtrafikkungörelse (1954:636). Liknande undantag har medgivits i fråga om civilförsvaret genom en vägtrafikkungörelse för civilförsvaret (1954:637). Båda kungörelserna innehåller en allmän föreskrift angående undantag från bestämmelserna i vägtrafikförordningen med stöd av kungörelserna. Enligt denna föreskrift (24 § resp. 10 §) skall iakttas den särskilda omsorg och varsamhet samt vidtas de särskilda åtgärder som betingas av omständigheterna, för att förekomma trafikolycka eller skada på vägen och för att underlätta framkomligheten för övrig trafik.

Motionen

I motionen framhålls att det från trafiksäkerhetssynpunkt är angeläget att den militära vägtrafiken och civilförsvarets vägtrafik under fredsförhållanden i princip är underkastade samma regler som gäller för övrig vägtrafik. Enstaka undantag kan möjligen vara behövliga av utbildnings- och övnings-skäl. Enligt motionärerna är emellertid särbestämmelserna i de två kungörelserna alltför vittgående och knappast betingade av föreliggande utbildningsbehov.

Beträffande inträffade olyckor i samband med militära trupptransporter pekar motionärerna särskilt på att det finns särbestämmelser om rätt att beordra cykeltolkning på allmän väg och att använda lastbilar för personaltransporter.

Remissyttrandena

Överbefälhavaren

Överbefälhavaren delar motionärernas uppfattning att det från trafik-säkerhetssynpunkt är angeläget att den militära trafiken i fredstid i princip är underkastad samma regler som gäller för övrig trafik. Han framhåller dock att behovet av undantagsbestämmelser under operationer, dvs. under beredskapstillstånd och krig, måste kunna tillgodoses.

Enligt överbefälhavaren utnyttjas undantagsbestämmelserna i mycket begränsad utsträckning. I tillämpningsföreskrifter till den militära vägtrafikungörelsen har i en del fall gjorts begränsningar som innebär strängare regler än enligt vägtrafikförordningen. Vissa undantagsbestämmelser beträffande militära fordon utrustning och beskaftenhet är oundvikliga med hänsyn till bl. a. konstruktionstekniska avvikelser hos vissa fordon, speciella militära användningssynpunkter och behovet av utbildning och övning av förband under fältmässiga förhållanden.

Beträffande *cykeltolkning* har vidtagits åtgärder för att i fredstid begränsa antalet längre förflyttningar. Det ekonomiska utrymmet medger inte att särskilda personaltransportkärror anskaffas i så stor omfattning att cykeltolkningen kan tas bort. Den kan dock inskränkas till kortare förflyttningar. Utbildning i cykeltolkning måste alltjämt bedrivas i viss utsträckning eftersom detta förflyttningssätt inom överskådlig framtid kan bli aktuellt i krig. Överbefälhavaren framhåller att man inom krigsmakten ägnar cykeltolkningen och dess risker stor uppmärksamhet. Detaljerade säkerhetsbestämmelser är utfärdade för att motverka olyckor. Antalet olyckor i samband med cykeltolkning under senare år uppgår till i genomsnitt 14,4 om året, vilket motsvarar en olycka per 90 000 körda mil. En dödsolycka har inträffat under cykeltolkning (1966). Olycksfrekvensen betecknas som klart sjunkande.

Personaltransporter med lastbil undviks så långt möjligt. Särskilda anvisningar för sådana transporter är utfärdade i trafiksäkerhetssyfte.

Av en *militär fordonsförare* krävs förutom körkort ett militärt förarbevis för aktuell fordonstyp. I samband med införandet av differentierade körkort kommer kraven för erhållande av militärt förarbevis att skärpas. Bl. a. kommer förare av personaltransportfordon att undergå särskilda prov.

Remissyttrandet innehåller en *trafikolycksstatistik* som redovisar trafikolyckornas fördelning på vissa fordonstyper åren 1969–1971 och antalet skadade och förolyckade åren 1965–1971.

Överbefälhavaren anser att vissa av nuvarande undantagsbestämmelser för militär trafik och militära fordon inte längre är nödvändiga. Pågående och kommande revidering av militära vägtrafikbestämmelser syftar främst till att öka trafiksäkerheten. I samband med revideringarna kommer behovet av militära dispenser från vägtrafikförordningen att ses över. Arbetet bedrivs i samråd med statens trafiksäkerhetsverk och rikspolisstyrelsen.

Civilförsvarsstyrelsen

I likhet med överbefälhavaren delar civilförsvarsstyrelsen motionärernas uppfattning att det från trafiksäkerhetssynpunkt är angeläget att för civilförsvarets vägtrafik under fredsförhållanden i princip gäller samma regler som för annan trafik.

Vid en granskning av gällande bestämmelser i vägtrafikkungörelsen för civilförsvaret har civilförsvarsstyrelsen funnit att kungörelsen i sin helhet bör bli föremål för en omarbetning. Styrelsen lämnar i remissyttrandet synpunkter på olika särbestämmelser i kungörelsen.

Statens trafiksäkerhetsverk

Även trafiksäkerhetsverket pekar på att särskilda tillämpningsföreskrifter har utfärdats för flertalet undantag enligt den militära vägtrafikkungörelsen och vägtrafikkungörelsen för civilförsvaret. Föreskrifterna innebär i vissa fall rigorösa bestämmelser, t. ex. beträffande rätten att köra med släckt eller avskärmad belysning. I andra fall har undantagen enligt verkets mening lämnats mera oregrerade än vad som synes kunna vara motiverat.

Den förhållandevis gynnsamma olycksstatistik som kan åberopas inom den sektor som den militära vägtrafiken omfattar får enligt trafiksäkerhetsverkets mening inte undanskymma det faktum att det ändå inträffar olyckor som till viss del kan härledas ur de särbestämmelser som gäller för den militära trafiken. Den allmänna strävan efter ökad trafiksäkerhet bör därför omfatta också ett närmare studium av dessa frågor. Verket förordar en översyn av den militära vägtrafikkungörelsen och av vägtrafikkungörelsen för civilförsvaret.

Utskottet

Från de allmänna bestämmelserna om vägtrafik, utrustning för fordon m. m. måste även enligt utskottets mening i vissa fall göras undantag för militär trafik och trafik för civilförsvaret. Särbestämmelser för sådan trafik är ofrånkomliga när det gäller beredskapstillstånd och krig och måste i viss utsträckning finnas även för verksamheten i fred när beredskapstillstånd inte råder.

Remissmyndigheterna är ense med motionärerna om att gällande särbestämmelser för militär trafik och trafik för civilförsvaret bör granskas och i vissa fall ändras.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår inom kommunikationsdepartementet en genomgripande omarbetning av de allmänna bestämmelserna för vägtrafik m. m. Nya bestämmelser beräknas kunna föreligga inom de närmaste månaderna. Utskottet anser att med de nya bestämmelserna som grund bör göras en översyn av ifrågavarande särbestämmelser. Utöver hänsyn till trafiksäkerheten och strävan efter likformighet måste härvid beaktas operativa och teknisk-ekonomiska faktorer.

Frågan om cykeltolkning behandlades av statsutskottet senast år 1969 med anledning av motion om en undersökning av möjligheterna att ersätta militär cykeltolkning med andra transportsätt. Utskottet fann att även om olycksfallsfrekvensen vid cykeltolkning kunde anses vara låg så var det tillfredsställande att åtgärder vidtas för att i ökad utsträckning ersätta cykeltolkning med andra transportsätt (SU 1969:158). Försvarsutskottet anser att strävan bör vara att minska omfattningen av cykeltolkning till vad som är nödvändigt av utbildningsskäl.

Utskottet hemställer

att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännna vad utskottet med anledning av motionen 1972:217 har anfört om en översyn av särbestämmelserna för militär trafik och trafik för civilförsvaret.

Stockholm den 24 oktober 1972

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Gustavsson i Ängelholm (s), Häll (s), Öhvall (fp), Brännström (s), Glimmér (c), Virgin (m), Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Karl Bengtsson i Varberg (fp) och Runesson (s).